

sèrie d'índexs que fan la consulta més accessible: 1) concordança entre les cotes de la BN i els números del repertori. 2) Índex d'autors i obres. 3) Índex de noms de lloc d'origen. 4) Índex de noms de copistes i d'artistes. 5) Índex de manuscrits datats. 6) Índex de noms de persones (posseïdors). 7) Índex d'escuts d'armes. 8) Índex de noms de lloc (procedència). 9) Índex de manuscrits citats. 10) Índex d'obres d'art citades i, per acabar, i imprescindible en una obra d'aquest tipus, un completíssim índex iconogràfic.

En resum, una obra magnífica i completa, tal com era d'esperar, no solament per la qualitat de les persones que la realitzaven i de les institucions que l'abonaven, sinó també pels precedents, ja editats anteriorment, en aquest mateix camí.

Joan Gómez i Pallarès

DEMÓSTENES

Discursos privados

Introducciones, traducción y notas de JOSÉ MANUEL COLUBI FALCÓ. Vols. I y II. Biblioteca Clásica Gredos 64 y 65. Gredos, Madrid 1983

Tenemos en la presente edición de los *Discursos privados* de Demóstenes una aportación importante, y realizada por primera vez, para el conocimiento de la obra completa

del gran orador griego en lengua castellana. El esfuerzo que representa la tarea de enfrentarse a estos textos en las condiciones del traductor se ve culminado con una comprensión del contenido en profundidad y una puesta al alcance del profano que merece todo elogio. Discursos de estilo menor, dedicados a temas de la vida privada y cotidiana, no tienen el brillo y esplendor de los grandes discursos políticos y, sin embargo, presentan todas las dificultades del lenguaje técnico del derecho y la necesidad de conocer en profundidad los términos precisos de cada situación jurídica. Esta problemática está resuelta a satisfacción por el traductor, que se revela un profundo conocedor del derecho ático en la traducción misma y en las muy abundantes y precisas notas con que aclara al lector las diversas cuestiones que salen al paso.

Las introducciones a cada uno de los discursos nos ofrecen la información pertinente de la edición o ediciones del texto griego que se han tenido en cuenta para la traducción, así como las variantes elegidas en los casos de problemas de crítica del texto. Se explican las razones de la elección que subyace en la traducción que se ofrece.

Como se hace patente en la lectura de la traducción, la fidelidad al texto de Demóstenes es absoluta, procurando mantener incluso hasta el límite el estilo del discurso original. En este sentido el estilo de amplios párrafos, respetuoso del original, en ocasiones se presenta en castellano un tanto dificultoso y de

excesivo hipérbaton para el lector actual. La presencia de más erratas de imprenta de las deseables valdría la pena que fuese reconsiderada por parte de la editorial, para no deslucir un esfuerzo tan valioso como es el de ofrecer al público obras que, como la presente, cubren una auténtica laguna en nuestra lengua con un trabajo paciente y bien culminado.

José Martínez Gázquez

JORDI CORS I MEYA
*El viatge al món dels morts en
l'Odissea*

Universitat Autònoma de
Barcelona. Bellaterra 1984,
524 pp.

El Cant XI de l'*Odissea* és, sense cap mena de dubtes, un dels més famosos de la poesia homèrica. I ho és no solament pel seu valor intrínsec o per la poesia que conté, sinó també pels lligams històrico-religiosos i literaris que relacionen el poema, o almenys aquesta part del poema, amb determinats aspectes de la literatura oriental. És aquest darrer aspecte el que ha abordat l'autor del llibre que ressenyo. Jordi Cors s'ha proposat portar a terme una anàlisi de la visita al món dels morts que fa Odisseu, seguida d'un estudi de les concepcions paral·leles de la literatura del Pròxim Orient, especialment la que es conté en poemes

com *Gilgamesh* i d'altres epopeies de la cultura assírio-babilònica.

L'estudi s'estructura en tres llargs capítols: el viatge d'Odisseu al més enllà (15-153); el contacte d'Odisseu amb el món dels morts (154-405) i el viatge de Gilgamesh (406-51). Una llarga bibliografia, precedida d'una breu cloenda, tanca aquest important estudi.

El mètode emprat per l'autor és senzill: es tracta de seguir el text homèric, comentar-lo punt per punt, adduir la bibliografia i les hipòtesis avançades pels estudiosos i prendre partit, en cada cas, per una solució o una altra. La gran quantitat de notes que complementen cada capítol és una bona prova de la segura informació de Jordi Cors, que, ensems, ha sabut escriure el seu treball en un molt bon català, que es llegeix amb complaença, cosa que, dissortadament, no és allò a què ens tenen acostumats els estudiosos.

Val a dir que Jordi Cors no pren posició, almenys d'una manera explícita, sobre la qüestió homèrica. Ara, al llarg del seu comentari es palesa una clara actitud unitària. Per exemple, a la pàgina 35: «En la unitat de la seva obra, el que ell intenta és dur Odisseu a la més gran, allunyada i arriscada de totes les empreses que li ha fet accomplir» (la cursiva és nostra). O bé quan, en tractar el tema de la segona *Nékyia*, no es planteja el problema de la seva autenticitat, sinó que la tracta com si la inclusió del cant XXIV dins el contingut del poema fos un fet que no discuteix ningú. Crec que al pròleg (on, d'altra banda, a la p. 6 hi ha una declaració d'unitarisme pur)